

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI
A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z EKOLÓGIE**

BRATISLAVA 2012

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 30. 8. 2013
pod číslom 2013-10834/28677:1-0922 s platnosťou od 1. 9. 2013.

CIEĽ MATURITNEJ SKÚŠKY

Cieľom predmetu ekológia je prehľbiť a do širších súvislostí rozvinúť poznanie podstaty ekologických zákonitostí a ich význam pre ochranu životného prostredia a zdravie človeka. Na základe využitia poznatkov z biológie a príbuzných prírodovedných vyučovacích predmetov podieľať sa na formovaní ekologického myslenia, cítenia a postojov žiakov a na tvorbe novej hierarchie hodnôt z aspektu trvalo udržateľného rozvoja.

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem práce učiteľ prihliada na didaktický cieľ vyučovacej hodiny tak, aby bolo možné dosiahnuť požadované vedomosti a zručnosti v čo najúčinnejšej miere. Odporúča sa orientovať sa i na tvorbu projektov vyžadujúcich nachádzanie riešenia ekologických a environmentálnych problémov.

Cieľom internej časti maturitnej skúšky z ekológie je overiť si úroveň vedomostí a zručností, ktoré žiaci nadobudli postupne počas celého stredoškolského štúdia.

CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI

Obsah, rozsah a hĺbku jednotlivých častí maturitnej skúšky z ekológie určujú **cieľové požiadavky**, ktoré vychádzajú z platných učebných osnov a rešpektujú aj ďalšie platné školské dokumenty (učebné plány, učebnice, prípadne časovo – tematické plány).

Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z predmetu ekológia obsahujú **9 tematických celkov učiva:**

- **Ekológia ako veda**
- **Organizmus a prostredie**
- **Ekológia rastlín**
- **Ekológia živočíchov**
- **Ekosystém**
- **Etológia**
- **Ochrana prírody**
- **Súčasný problémy životného prostredia človeka**
- **Ekológia ľudského zdravia**

Samotné **cieľové požiadavky** neslúžia na zisťovanie a kontrolu vedomostí žiakov. Tvoria len **základ** pre **zadania** (úlohy) maturitnej skúšky. Požiadavky na vedomosti a zručnosti konkrétne vymedzujú, **ktoré vedomosti a zručnosti by mali žiaci počas štúdia získať a vedieť preukázať**.

2.1 Ekológia ako veda

Obsah

Ekológia ako vedná disciplína. Predmet štúdia ekológie. Vzťah ekológie k iným vedám. Význam ekologických poznatkov pre život a praktické využitie.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Definovať ekológiu ako vedu.
- Poznať vedné disciplíny ekológie.
- Vedieť aplikovať ekologické poznatky v praxi.
- Poznať význam ekológie v živote človeka.

2.2 Organizmus a prostredie

Obsah

Faktory prostredia. Abiotické zložky prostredia. Biotické zložky prostredia.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vysvetliť pojem prostredie z hľadiska ekológie.
- Poznať nároky organizmov na prostredie.
- Vedieť charakterizovať abiotické zložky prostredia – slnečné žiarenie, atmosféra, voda, litosféra, pedosféra.
- Vedieť charakterizovať biotické zložky prostredia a ich význam – populácia, spoločenstvo.
- Vysvetliť na konkrétnych príkladoch vnútrodruhové vzťahy v populácii.
- Vysvetliť na konkrétnych príkladoch medzidruhové vzťahy v populáciách.
- Vedieť vysvetliť vzťahy a postavenie druhov v spoločenstve.

2.3 Ekológia rastlín

Obsah

Rastliny a prostredie. Nároky rastlín na prostredie. Rastlinné populácie. Rastlinné spoločenstvá a ich klasifikácia. Hlavné typy rastlinných spoločenstiev na území SR. Ekosystém a význam rastlín v ekosystéme.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vedieť vysvetliť vzťah rastlín k prostrediu.
- Poznať nároky rastlín na prostredie.
- Vysvetliť na konkrétnych príkladoch neutrálne, pozitívne, negatívne vzťahy v populácii a medzi populáciami.
- Definovať rastlinné spoločenstvá – fytocenózy.
- Poznať klasifikáciu rastlinných spoločenstiev.

2.4 Ekológia živočíchov

Obsah

Životné prostredie živočíšnych organizmov. Živočíšne spoločenstvá – zoocenózy. Postavenie a význam živočíchov v prírodných systémoch. Vzťahy medzi živočíšnymi organizmami.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vysvetliť rozšírenie živočíchov na našej planéte v závislosti na konkrétnych abiotických a biotických faktoroch prostredia.
- Poznať medzidruhové vzťahy a ich význam v prírode.
- Vysvetliť príčiny vymierania živočíchov.

2.5 Ekosystém

Obsah

Definovať ekosystém ako základnú jednotku prírody. Postavenie a význam rastlinných a živočíšnych druhov v ekosystéme. Dynamika ekosystému – tok energie, obeh látok, potravné reťazce (producenti, konzumenti, reducenti), produktivita ekosystému. Vývoj ekosystému – rovnováha, sukcesia, biodiverzita.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Poznať stavbu a funkciu ekosystému.
- Vysvetliť fungovanie ekosystému z hľadiska prenosu energie, obehu látok, tvorby biomasy.
- Nakresliť a popísať všeobecný model ekosystému.
- Charakterizovať typy potravných reťazcov.
- Vysvetliť produktivitu ekosystému.
- Poznať negatívne dôsledky narušenia prirodzenej rovnováhy ekosystému, najmä v súvislosti s ohrozením živých organizmov.
- Vedieť charakterizovať lesný, lúčny, poľný a vodný ekosystém.

2.6 Etológia

Obsah

Vrodené správanie – inštinkt, pud, kľúčový podnet, biorytmy. Získané správanie, obligatórne a fakultatívne učenie. Funkčné druhy správania.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vedieť vysvetliť základné etologické pojmy.
- Vedieť charakterizovať vybrané funkčné druhy správania živočíchov – potravné, ochranné, sexuálne, materské správanie, orientácia, komunikácia, teritorialita, sociálne správanie – skupinová hra.

2.7 Ochrana prírody

Obsah

Ochrana prírody – príčiny, prejavy, dôsledky porušenia prirodzenej rovnováhy ekosystému. Spôsoby ochrany prírody. Zákon o ochrane prírody. Ohrozené a chránené druhy rastlín a živočíchov. Typy chránených území. Preventívne opatrenia – právne, etické aspekty ochrany prírody.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vedieť definovať ochranu prírody podľa zákona.
- Poznať typy chránených území, národné parky na území SR a ich lokalizáciu, najznámejšie národné parky na svete.
- Vedieť vysvetliť biodiverzitu a vymenovať hlavné príčiny jej ohrozenia.
- Poznať ohrozené a chránené druhy rastlín a živočíchov podľa regiónov.
- Poznať niektoré medzinárodné organizácie, dohovory týkajúce sa ochrany prírody a krajiny.

2.8 Súčasné problémy životného prostredia človeka

Obsah

Trvalo udržateľný rozvoj. Globálne problémy – príčiny, prejavy, dôsledky, riešenia. Medzinárodná spolupráca.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Poznať princípy trvalo udržateľného rozvoja.
- Vedieť vysvetliť princípy trvalo udržateľného rozvoja.
- Vedieť vymenovať a charakterizovať globálne problémy životného prostredia: odlesňovanie – rozširovanie púští – kyslé dažde – skleníkový efekt – ozónová diera – toxické látky – strata biodiverzity – zvýšené vymieranie rastlinných a živočíšnych druhov v závislosti od aktivity človeka.
- Poznať niektoré dôležité dohovory, konvencie týkajúce sa globálnych problémov.

2.9 Ekológia ľudského zdravia

Obsah

Ľudský organizmus ako celok z hľadiska stavby a funkcie. Zdravie z pohľadu životného prostredia. Človek a zdravý životný štýl.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

- Vysvetliť príčiny ochorenia opornej a pohybovej sústavy a poznať možnosti prevencie.
- Poznať príčiny, podstatu a možnosti prevencie chorôb kardiovaskulárneho systému.
- Poznať príčiny chorôb dýchacích ciest a možnosti prevencie.
- Vysvetliť potrebu správnej výživy, poznať dôsledky nesprávnych stravovacích návykov a choroby tráviacej sústavy.
- Vymenovať choroby obličiek a kože a možnosti prevencie.
- Vedieť vymenovať žľazy s vnútorným vylučovaním a ich hormóny. Poznať účinky ich pôsobenia na život a zdravie človeka.
- Vymenovať najčastejšie ochorenia vyvolané zlyhávaním obranyschopnosti organizmu a možnosti ich prevencie.
- Poznať spôsoby prenosu a možnosti prevencie pohlavných chorôb.
- Definovať zdravie. Charakterizovať zdravý životný štýl a jeho význam pre fyzické a psychické zdravie.
- Poznať dôsledky nesprávneho životného štýlu a toxikománie na zdravie človeka a možnosti prevencie pred toxikomániou a ďalšími závislosťami.
- Poznať druhy životného prostredia človeka.
- Poznať vplyv prostredia na zdravie človeka.

ÚPRAVY CIEĽOVÝCH POŽIADAVIEK Z EKOLÓGIE PRE ŽIAKOV SO ZDRAVOTNÝM ZNEVÝHODNENÍM

Žiaci so sluchovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci so zrakovým postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s telesným postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s vývinovými poruchami učenia

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci chorí a zdravotne oslabení

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami správania

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Žiaci s poruchami aktivity a pozornosti

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Spracovali: Mgr. Mária Kelcová
PaedDr. Mariana Páleníková